

Viestintäministeri Suvi Linden Kansallisessa telelääketieteen ja eHealth seminaarissa 2.4.2009:

On ilo olla tuomassa valtioneuvoston tervehdys kansalliseen telelääketieteen ja eHealth seminaariin. Terveysthuollossa toteutetaan parhaillaan mittavia kansallisia tietoyhteiskuntahankkeita. Voidaan perustellusti todeta, että terveydenhuolto on monessa suhteessa edelläkävijä, josta otetaan oppia myös muilla hallinnonaloilla. Erityisen mieluisaa on, että seminaari järjestetään täällä Oulussa. Onhan Oulu sähköisen asioinnin kehittämisessä yksi maamme vetureista ja täällä jo käyttöönotetut kansalaisen sähköiset omahoitopalvelut edustavat sitä tulevaisuuden terveydenhuoltoa, jonka kehittämiseen tästäkin seminaarista haetaan eväitä.

Suomalainen tietoyhteiskuntakehitys ei ole esiintynyt edukseen julkisuudessa viime vuosina. Sijoituksemme monissa kansainvälisissä vertailuissa on laskenut. Olemme muun muassa jääneet jälkeen nopeiden yhteyksien käytössä. Yhteiskunta tulee päivä päivältä riippuvaisemmaksi viestintä- ja tietotekniikasta. Viestintäyhteydet ovat nykyisin välttämättömiä; eivät enää ylellisyshyödyke. Viimeistään syrjäseutujen lankaverkon rullalle keräämisen ja kannattamattomien palvelujen lopettamisen uhka herätti meidät miettimään, miten turvata kansalaisille ja yrityksille tärkeät viestintäyhteydet. Haja-asutusalueilla toimivat yhteydet helpottavat kansalaisten asiointia ja luovat tasa-arvoisempia toimintaedellytyksiä yrityksille.

Laajakaista

Tähän asti periaatteena on ollut, että teleyritykset huolehtivat kattavien ja edullisten viestintäpalvelujen tarjonnasta markkinaehtoisesti. Nyt käytäntö muuttuu. Valtioneuvoston viime joulukuussa valtakunnallisesta laajakaistahankkeesta tekemän periaatepäätöksen kannanotot merkitsevät nimittäin suunnanmuutosta suomalaisen viestintäpolitiikkaan. Jatkossa esimerkiksi teleyritysten lupaehtojen tarkempi määrittely ja julkinen tuki viestintäyhteyksien rakentamiseen ovat osa toimenpidevalikoimaa.

Valtioneuvosto asetti joulukuisessa periaatepäätöksessä laajakaistayhteyksien kehittämiseksi *kaksi tavoitetta*: ensinnäkin vuoden 2010 loppuun mennessä 1 megabitin tilaajayhteydestä tulee yleispalvelu ja toiseksi vuonna 2015 tarjolla tulee olla 100 megabitin yhteyden mahdollistava valokuitu- tai kaapeliverkko. Suomi on täten Euroopan, ja jopa maailman ensimmäinen maa, joka katsoo laajakaistayhteyden kansalaisten välttämättömäksi perusviestintäpalveluksi.

Nopeista yhteyksistä on haettu tuottavuutta ja tehokkuutta erityisesti nyt, talouden taantumassa. Viestinnän infrastruktuurin parantaminen on nimittäin yksi keskeinen osa taantuman lääkkeeksi tehtyjen elvytyspakettien sisältöä. Suomessa hallituksen elvytyspakettiin on varattu viestinnän infrastruktuurin parantamiseen 66 miljoonaa euroa. Tälle vuodelle on saatu tästä summasta aikaistettua tukea 0,5 miljoonaa euroa, jolla on tarkoitus toteuttaa muutama pilottikohde tulevien suunnitelmien pohjaksi. Elvytystoimista on sovittu myös EU-tasolla. Komissio on päättänyt tukea osana talouden elvytysuunnitelmaa 1,02 miljardilla eurolla laajakaistan ja maaseudun tervehdyttämisestä. Suomelle nopeiden laajakaistayhteyksien edistämiseen on tästä summasta luvassa n. 25 miljoonaa euroa.

Myös Barack Obaman uuden hallinnon valmisteleva elvytyskokonaisuus sisältää mittavia panostuksia IT-infrastruktuuriin, kuten juuri laajakaistaan. Palasin juuri vierailulta Yhdysvalloista, jossa tapasin useita asiaa valmis-

televia tahoja ja sain mielenkiintoista tietoa, siitä mitä suunnitelmia heillä on talouden elvyttämiseksi viestinnän infrastruktuurin osalta. IT-infrahankkeiden työllistämisaikutukset on kansainvälisesti laskettu huomattavasti suuremmiksi, kuin perinteisesti elvytykseen käytetyt tie- ja ratahankkeet. IT-hankkeilla nähdään olevan huomattavasti suurempi ns. sysäysvaikutus (network effect) elinkeinotoimintaan.

Laajakaistaverkot ovatkin elvytyskohteena mitä oivallisimpia, koska niillä on jo rakentamisaikana merkittäviä välittömiä työllistämisaikutuksia. Samalla laajakaistainvestoinnit luovat uusia, pysyviä edellytyksiä taloudelliselle toiminnalle ja ovat näin ollen merkittävä satsaus tulevaisuuteen. Jokin aika sitten komissiolle ja muiden EU-maiden ministerikollegoilleni lähettämässäni kirjeessä viittasin Suomen liikenne- ja viestintäministeriössä tehtyyn arvioon, jonka mukaan nyt myönnettävän miljardin euron panos EU-tasolla loisi erittäin mittavia työllisyysvaikutuksia (varovaisestikin arvioiden välittömästi 15.000 uutta työpaikkaa ja 30.000 – 45.000 pysyvää työpaikkaa).

Sähköinen asiointi

Laajakaistan lisäksi olemme saaneet konkreettisia saavutuksia infrastruktuurin osalta myös verkkolaskun edistämässä sekä sähköisessä tunnistamisessa. Hallituksen tuoreessa kannanotossa tietoyhteiskunnan ja sähköisen asioinnin vauhdittamiseksi on linjattu keskeisimmät lähivuosien kehittämistoimenpiteet. Tavoitteena on, että kansalaisten ja yritysten sähköinen asiointi on vuoteen 2013 mennessä mahdollista kaikissa keskeisissä palveluissa.

Keskeisenä sähköisen asioinnin kansallisena palveluna otetaan ensi vuonna käyttöön asiointitili. Olisi suotavaa, että myös terveydenhuollossa pohdittaisiin, miten asiointitilillä voitaisiin hyödyntää terveydenhuollon palvelutuottajan ja potilaan välisessä viestinnässä. Hallitus vauhdittaa myös muiden kansallisten tukipalveluiden kehittämistä. Yksi keskeinen kehittämisalue liittyy tunnistautumiseen. Hallitus on juuri antanut eduskunnalle esityksen vahvan sähköisen tunnistamisen lainsäädännöstä.

Tänään ja huomenna tänne kokoontuvan seminaariväen yksi tehtävä on pohtia myös sitä, miten saamme kansalaiset uusien sähköisten terveydenhuollon palveluiden käyttäjiksi. Lääkäripalvelut ovat vahvaa ammattitaitoa vaativia tehtäviä, joita ei suurimmaksi osaksi voi tehdä sähköisesti. Käsiä ja läsnäoloa tarvitaan siis myös jatkossa. Kuitenkin terveyspalveluihin liittyy paljon erilaisia tukipalveluita, joihin sähköinen ympäristö sopii hyvin, kuten sähköinen ajanvaraus, sähköiset reseptit, konsultaatiot, potilaskertomukset jne. Rutiiniluontoisten aikojen varaaminen terveydenhuollosta tulisi pystyä hoitamaan muutenkin, kun vain puhelinlinjoilla jonottamalla. On ensiarvoisen tärkeää, että kansalaiset saavat tietoa mahdollisuuksista hoitaa terveydenhuoltoon liittyviä asioita sähköisesti, mutta samalla palveluiden suunnittelussa on pyrittävä niiden helppokäyttöisyyteen ja käyttäjäystävällisyyteen.

Erityisesti ikääntyvän väestön osaamisesta ja valmiuksista on huolehdittava. Tämä on meidän kaikkien yhteinen tehtävä. Seniorikansalaisten tietoteknisten valmiuksien parantamiseen ei ole valitettavasti saatu valtion budjetista niin paljon resursseja kuin siihen tarvittaisiin. Erilaisia hyviä hankkeita ja projekteja asian edistämiseksi on kuitenkin olemassa, mutta kansalliset linjaukset asiasta puuttuvat. Ennen kuin saamme valtiovalta tähän savottaan lisäresursseja toivonkin, että me alan toimijat aktiivisesti pyrimme omassa toiminnassamme senioriväestön opastamiseen ja ohjaamiseen, mutta myös ohjaamalla heitä esimerkiksi omalla alueella toimiviin koulutus- tai opastustahoihin.

Sähköisillä palveluilla on mahdollista myös tukea ihmisten omaa selviytymistä ja terveyden edistämistä. Toukuussa tullaan avaamaan THL:n toimesta kansalaisen terveystietoportti, tervesuomi.fi. Sen tarkoituksena on tuot-

taa kansalaiselle laadukasta terveystietoa. Palvelun yhteyteen avataan järjestöjen toimintasuomi.fi palvelu, jota kautta mm. erilaisten potilasjärjestöjen palvelut ovat keskitetysti saatavilla.

Terveydenhuollon sähköisten tietojärjestelmien käytössä Suomi on muiden pohjoismaiden rinnalla edelläkävijä maailmassa. Sähköiset potilaskertomukset ovat kattavassa käytössä terveyskeskuksissa ja sairaaloissa. Järjestelmien käytettävyys ja yhteistoiminnallisuus vaatii kuitenkin edelleen kehittämistä. Potilastietojen sähköistä käsittelyä ja sähköistä lääkemääräystä koskevat lait ovat astuneet voimaan 2007 ja niiden siirtymäaika kestää 1.4.2011 asti. Lait määrittelevät kansalliset vastuutahot terveydenhuollon tietojärjestelmien kehittämisessä ja velvoittavat terveydenhuollon organisaatiot liittymään kansalliseen tietojärjestelmäkokonaisuuteen siirtymäajassa. Kyseessä on kaikkein laajin maassamme toteutettu tietojärjestelmä uudistus. Luodaanhan siinä päivittäistä työvälinettä parille sadalle tuhannelle terveydenhuollon ammattihenkilölle. Välillisesti uudistus koskettaa meitä kaikkia potilaina, omaisina ja veronmaksajina.

Hallitus on puolivälitarkastelussaan korostanut, että terveydenhuollon tietojärjestelmä uudistuksen toteutuminen aikataulussa tulee varmistaa. Tiedämme kaikki tehtävän haasteellisuuden. Haluan omasta puolestani kannustaa teitä kaikkia paikalla olevia terveydenhuollon asiantuntijoita ponnistelemaan tämän yhteisen kansallisen hankkeen toteuttamiseksi. Vain yhtenäisen kansallisen tietojärjestelmäinfrastruktuurin päälle pystymme rakentamaan uusia, kehittyneempiä palveluita kansalaisille, terveydenhuollon ammattihenkilöille ja päätöksentekijöille.

Tietoyhteiskunta ei ole koskaan valmis. Kyse on jatkuvasta kehittämistyöstä. Sosiaalihuollon tietojärjestelmiin ollaan rakentamassa kansallista kokonaisuutta, kansalaiselle tarjottavien sähköisten palvelujen toteutusta vauhditetaan, terveydenhuollon tietojärjestelmäkehityksessä korostuu jatkossa muun muassa kerätyn tiedon hyödyntäminen tutkimuksessa ja tilastoinnissa sekä kansainvälinen yhteistyö, jota mm. potilaiden liikkuvuus EU:n sisällä edellyttää.